

BESLUT

2020-12-14 Dnr: 20/04327

SAKEN

Tankar för dagen, P1, 2020-09-25, program med en krönika; fråga om mediets genomslagskraft

BESLUT

Programmet frias. Det strider inte mot bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft.

PROGRAMMET

I programmet berättade en krönikör om när han hade följt med på ett sjukbesök hos en elallergiker som inte kunde lämna sin lägenhet. I programmet sa krönikören bland annat följande.

Den elallergiska är en sliten dam i en sliten morgonrock. Det luktar tobak i lägenheten och så har hon byggt olika skydd av aluminiumfolie som skyddar henne mot elstrålning. Bland annat en hatt som inte ser klok ut någonstans. Hon klagar över att grannen är så hänsynslös, att han har en alldeles särdeles elektrisk väckarklocka som han vägrar göra sig av med. Varje morgon ringer den och det är som dolkhugg i mig av elektrisk smärta. [...] På vägen därifrån frågar [personnamn] hur jag upplevde besöket. Nja, säger jag. Det kändes mest konstigt. Jag tror elallergi är hittepå. Hon ger mig en kall blick. Jaha, är du doktor? Jag måste medge att det är jag inte. Nu var vi ju inte där för att ge henne en diagnos. Jag vet inte om elallergi är på riktigt eller inte men bakom hennes ord ser jag en kvinna som inte mår bra, och som behöver hjälp, oberoende av orsak. Hon växlar till trean. Är du en sådan som alltid ställer villkor för att hjälpa någon? Jag vet inte, jag tror inte... [personnamn] nickar. Bra, ett av Moder Teresas mest kända citat är: 'Om du dömer människor har du ingen tid att älska dem'. Hon släpper av mig vid radiohuset. Och jag stiger av och passerar säkerhetsvakterna och är inne i min trygghet igen. Men, två saker har jag lärt mig. Ett. Kalla inte Moder Teresa för kärring, åtminstone inte i radio. Två. Jag är inte domare och inte läkare, men jag är medmänniska och ser jag att någon behöver min hjälp, då ska jag ge den. Till och med om det är människor med hattar av metallfolie.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna anser sammanfattningsvis att programmet förminskade gruppen av människor som lider av elöverkänslighet och att det användes negativa och

förödmjukande ord som ”hittepå” och ”foliehatt” om elöverkänslighet. Anmälaren anför att elöverkänslighet är ett erkänt funktionshinder.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Radio AB (SR) anser att programmet överensstämmer med bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft och anför sammanfattningsvis följande.

Tankar för dagen är ett några minuter långt program där inbjudna krönikörer lyfter upp ämnen som de själva väljer ut. Utgångspunkten är att programmet ska vara en existentiell reflektion och en stunds eftertanke mitt i morgonens nyhetsflöde. Det kan vara en betraktelse över någonting som just skett i världen eller tankar kring händelser i det mindre.

I *Tankar för dagen* den 25 september beskrev programledaren när han fick följa med en av Moder Teresas representanter i Stockholm för att besöka en kvinna som sade sig vara elallergiker. Han beskrev bland annat hur damen som han besökte hade byggt upp ett skydd mot elstrålning i sin lägenhet och att hon hade på sig en hatt gjord av aluminiumfolie. Syftet med programledarens användning av orden ”hattar gjorda av folie” respektive ”foliehattar” var att beskriva kvinnan som, de facto, hade en hatt av aluminiumfolie.

Även om uttrycken användes i en lättsam och beskrivande kontext har SR förståelse för om ordvalen kan uppfattas som stötande. Programföretaget vill dock framhålla att avsikten inte var att göra sig rolig på bekostnad av en grupp människor. Syftet med krönikan var i stället att med hjälp av humorn få lyssnarna att fundera över sina egna fördomar och det viktiga i att vara medmänniska - inte domare. SR anser att det mot bakgrund av tilltalet och programmets karaktär stod klart att avsikten med beskrivningen av kvinnan, och elallergi som sådan, var att betona de fördomar människor kan ha.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SR ska ta hänsyn till radions särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (16 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen tillämpas bland annat när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Det innebär enligt granskningsnämndens praxis att programföretaget inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot människor med visst kön, etnisk tillhörighet, religion eller sexuell läggning eller mot människor med olika former av funktionsnedsättningar eller sjukdomar.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden anser att krönikörens formuleringar inte var uppenbart kränkande. Programmet strider därför inte mot bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt, Kristina Åberg och Erik Fichtelius efter föredragning av Tamara Mivelli.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Tamara Mivelli

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.